

NORGES HØYESTERETT

Den 15. september 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-01881-A, (sak nr. 2015/758), straffesak, anke over dom,

I.

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Ingrid Vormeland Salte)

mot

A (advokat Øivind Østberg)

II.

A (advokat Øivind Østberg)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Ingrid Vormeland Salte)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Arntzen**: Det sentrale spørsmålet i saken gjelder bruk – og eventuell utmåling – av fellesstraff med resttiden etter prøveløslatelse fra soning av en drapsdom etter domfellelse for nye forhold, jf. straffegjennomføringsloven § 45. Det er også spørsmål om tyverier fra boliger nattetid er å anse som grove, jf. straffeloven § 258 annet ledd.
- (2) Ved Borgarting lagmannsretts dom 19. desember 2000 ble A dømt til fengsel i 21 år for to forsettlig drap begått under særdeles skjerpene omstendigheter, syv grove tyverier gjennomført ved innbrudd i privatboliger, ett bilbrukstyveri og enkelte mindre narkotikaovertrедelser. Drapene skjedde under det ene innbruddet. Dommen var en samlet dom med resttiden etter prøveløslatelse fra soning av Oslo byretts dom av 23. desember 1997.

- (3) A ble prøveløslatt 19. november 2012 med en rest- og prøvetid på syv år. I medhold av straffegjennomføringsloven § 43 annet ledd ble han ilagt vilkår i en periode på ett år om å møte ukentlig for kriminalomsorgen i upåvirket tilstand, og å delta i månedlige samtaler med ruskonsulent hos NAV. Om lag et halvt år etter at disse fremmøtene var avsluttet, gjorde han seg skyldig i nye straffbare handlinger.
- (4) Politimesteren i Oslo tok 5. november 2014 ut tiltale mot A for fire grove tyverier og for ett heleri begått i perioden mai til september 2014.
- (5) Oslo tingrett avsa 21. november 2014 dom med slik domsslutning for så vidt gjelder straffekravet:

"A, født 00.00.1969, dømmes for overtredelse av straffeloven § 257, §257 jf. § 258 og straffeloven § 317 første ledd første straffalternativ til fengsel i 7 – syv – år som fellesstraff med resttid etter prøveløslatelse fra Borgarting lagmannsretts dom av 19. desember 2000, jf. straffegjennomføringsloven § 45, jf. straffeloven § 28 b, første ledd bokstav b.

Varetekt kommer til fradrag med 79 dager."

- (6) Tingretten bedømte tre tyverier som hadde skjedd ved innstigning i bebodd bolig om natten, som grove, mens ett tyveri fra en ubebodd bolig ikke ble ansett som grovt.
- (7) A anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Anken gjaldt saksbehandlingen, straffutmålingen og rettsanvendelsen i tilknytning til de tre grove tyveriene. Anken over rettsanvendelsen og straffutmålingen ble henvist til ankebehandling.
- (8) I dom 24. februar 2014 endret lagmannsretten fellesstraffen til fengsel i tre år, men forkastet anken over rettsanvendelsen. Dommen er avsagt under dissens med hensyn til begrunnelsen, idet én av dommerne stemte for at tyveriene ikke kunne anses som grove.
- (9) Påtalemyndigheten har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder straffutmålingen.
- (10) A har motanket. Motanken gjelder rettsanvendelsen i tilknytning til de grove tyveriene og straffutmålingen, herunder om det skal utmåles fellesstraff.
- (11) *Mitt syn på saken:*
- (12) Jeg behandler først domfeltes anke over lagmannsrettens bedømmelse av tyveriene som grove.
- (13) De tre tyveriene som av de tidligere retter er bedømt som grove, ble begått ved at domfelte gikk inn i private boliger gjennom ulåste verandadører. Tyveriene skjedde nattetid mens beboerne sov. Domfelte tok blant annet med seg lommebøker, elektronisk utstyr og kameraer.
- (14) Domfelte gjør gjeldende at tyveriene ikke kan anses som grove fordi ingen av momentene i straffeloven § 258 annet ledd er til stede. Bestemmelsen lyder slik:

"Ved avgjørelsen av om tyveriet er grovt skal det særlig legges vekt på om tyveriet er forøvd ved innbrudd (§ 147, første ledd) eller fra person på offentlig sted, om gjerningsmannen har vært forsynt med våpen, sprengstoff eller lignende, om tyveriet gjelder en betydelig verdi eller om gjerningen av andre grunner er av særlig farlig eller samfunnsskadelig art."

- (15) Som det fremgår av lovteksten er momentene veiledende, og er derfor ikke avgjørende ved vurderingen av om tyveriet er grovt, jf. Rt. 1963 side 1316 med videre henvisning til Rt. 1952 side 1059.
- (16) Det er på det rene at ingen av de veiledende momentene er til stede i saken her. Tyveriene har ikke skjedd ved innbrudd, slik dette er definert i § 147 første ledd. Lagmannsrettens flertall kom likevel til at tyveriene er grove fordi "innstigningstyverier i privatboliger innebærer en alvorlig integritetskrenkelse". Dette er jeg enig i.
- (17) Den utrygghet innbrudd i private hjem skaper, og den integritetskrenkelse slike innbrudd representerer, tillegges økt vekt i nyere rettspraksis. Jeg nøyer meg med å vise til Rt. 2012 side 1458 avsnitt 18 med videre henvisninger om dette. Jeg kan ikke se at graden av utrygghet og integritetskrenkelse påvirkes i nevneverdig grad av om inntrengningen skjer ved innbrudd, eller ved at gjerningspersonen kommer seg inn på annen måte. Dette må i hvert fall gjelde i vår sak der innstigningen i private hjem skjedde nattetid mens beboerne sov.
- (18) Jeg finner på denne bakgrunn at tyveriene må anses som grove slik at straffeloven § 258 kommer til anvendelse. Domfeltes anke over lovanvendelsen må således forkastes. Jeg legger til at jeg er enig med lagmannsretten i at bedømmelsen av tyveriene som simple eller grove ikke vil ha særlig betydning for reaksjonsfastsettelsen.
- (19) Jeg går så over til å se på reaksjonsfastsettelsen.
- (20) Jeg behandler først spørsmålet om A bør få en særskilt dom for de forhold han nå er funnet skyldig i, eller om det bør idømmes en fellesstraff med resttiden etter prøveløslatelse fra soning av Borgarting lagmannsretts dom 19. desember 2000.
- (21) Når en prøveløslatt person begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten fastsette at resttiden skal fullbyrdes helt eller delvis, jf. staffegjennomføringsloven § 45 sammenholdt med straffeloven § 28 b første ledd bokstav b. Det kan enten avsies samlet dom for resttiden og den nye handlingen, eller særskilt dom for sistnevnte, jf. § 28 b tredje ledd. Retningslinjer for denne vurderingen fremgår blant annet av Rt. 2000 side 2080 (side 2081) og Rt. 2009 side 1159 (avsnitt 23). Utgangspunktet er at samlet dom skal avsies når en domfelt i prøvetiden gjør seg skyldig i en ikke ubetydelig forbrytelse av samme karakter som i den tidligere dommen. Samlet dom er også hovedregelen hvis en ny forbrytelse av en annen karakter er så alvorlig at den representerer et grovt brudd på grunnvilkåret for prøveløslatelsen. Den resterende prøvetidens lengde og om den nye straffbare handlingen er begått kort eller lang tid etter prøveløslatelsen, har også betydning.
- (22) Jeg finner det klart at det her må avsies en samlet dom. De nye straffbare forholdene er riktignok av en annen karakter enn drapshandlingene, men representerer grove brudd på grunnvilkåret for prøveløslatelsen. Videre skjedde tilbakefallet til vinningskriminalitet

relativt tidlig i prøvetiden, og allerede et halvt år etter at de pålagte oppmøtene i kriminalomsorgen og behandlingssamtalene hos NAV var avsluttet.

- (23) Når det gjelder fellesstraffens lengde, følger det av rettspraksis at reststraffen ved prøveløslatelsen normalt ikke skal legges sammen med straffen for de nye forholdene, men inngå som et element i en skjønsmessig utmåling. I Rt. 2007 side 451 avsnitt 10 står det følgende om utmålingen av fellesstraff:

"Hvor stor del av reststraffen som skal fullbyrdes, må bero på en helhetsvurdering med utgangspunkt i grunnvilkåret for prøveløslatelse: at den prøveløslatte skal avholde seg fra nye straffbare handlinger i prøvetiden. Det skal med andre ord ha konsekvenser av betydning for den prøveløslatte hvis vilkåret ikke overholdes. Derimot kan jeg ikke se at det er grunnlag for å oppstille skjematiske normer for utmålingen av fellesstraff, eksempelvis at straffen ikke kan settes lavere enn reststraffen. Som ved straffutmåling ellers, må hensynet til lovlydigheten tillegges vekt, ikke minst individualpreventive hensyn fordi det er snakk om ny kriminalitet i prøvetiden. Sentralt står grovheten i det nye forhold domfellelsen gjelder, når det ble begått, og hvor lang straff dette tilsier i forhold til den resttid som gjenstår. I tillegg må det tas hensyn til de innskrenkninger som er lagt på den løslattes livsutfoldelse gjennom vilkår for prøveløslatelsen."

- (24) Partene er enige om at lagmannsretten har vurdert den alternative straffen riktig, når den la til grunn at de nye forholdene isolert sett kvalifiserer til fengsel i åtte måneder. Det ble da gjort et fradrag på fire måneder grunnet domfeltes uforbeholdne tilståelse, jf. straffeloven § 59 annet ledd. Jeg har ikke grunnlag for å vurdere dette annerledes, og viser også til at en isolert fastsettelse av straffen for de forholdene som nå er til pådømmelse ikke er avgjørende for fellesstraffens lengde.
- (25) Straffen for de nye forholdene er nokså beskjeden sammenlignet med resttiden på syv år som gjenstår etter forrige dom. Den betydelige resttiden er imidlertid et utslag av de grove forbrytelsene A tidligere er domfelt for. Når han relativt tidlig i prøveperioden gjør seg skyldig i grove og gjentatte brudd på det sentrale vilkåret for prøveløslatelsen om ikke å begå ny kriminalitet, må dette resultere i en betydelig fellesstraff.
- (26) A er tidligere domfelt en rekke ganger for vinningskriminalitet, og også for narkotika- og voldskriminalitet. Han har hatt et langvarig og omfattende rusmisbruk, og det synes å være et mønster at han stort sett holder seg rusfri når han er i fengsel, men får tilbakefall etter løslatelse. De forholdene han nå dømmes for ble begått i en periode da han igjen hadde begynt å ruse seg. Alvoret understrekes av at forholdene langt på vei tilsvarer opptakten til drapshandlingene som lå til grunn for dommen fra 2000.
- (27) På bakgrunn av de momentene jeg nå har redegjort for, finner jeg at en fellesstraff på fengsel i fem år vil være en forholdsmessig reaksjon.
- (28) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. I Borgarting lagmannsretts dom gjøres den endring at fellesstraffen settes til fengsel i 5 – fem – år. Til fradrag for utholdt varetekt kommer 377 – trehundredeogsyttisyv – dager.
2. Motanken forkastes.

- (29) Dommer **Kallerud:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (30) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (31) Dommer **Noer:** Likeså.
- (32) Dommar **Utgård:** Det same.
- (33) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. I Borgarting lagmannsretts dom gjøres den endring at fellesstraffen settes til fengsel i 5 – fem – år. Til fradrag for utholdt varetekt kommer 377 – trehundredeogsyttisyv – dager.
2. Motanken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: